

REGISTERBLAD

Namn och datum: K Larsson (880627). Jeanette Erlandsson (0005), Krister Larsson (0012)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I HALLANDS LÄN

Områdesnummer och namn: NN 8 FÄVREN - VALASJÖN

Kommun: Varberg

Karta: 6 C SV

Läge:

Areal: 1300 ha

Naturgeografisk region: 21 b Södra Västergötlands sprickdalsområde

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Avrinningsområde 105

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Sprickdalslandskap

Riksvärde

Geovetenskap	
Sjö	Fauna
Naturskog	Flora
Ädellövsskog	

Värdeomdöme:

Fävren-Valasjön är ett mångformigt och synnerligen naturskönt område av stort vetenskapligt värde. Det utpräglade sprickdalslandskapet med spricklinjer och krosszoner är av geomorfologiskt intresse. Värdefulla ädellövskogar med en rik flora finns bl a vid Stackenäs. Stackenäsområdet är dessutom topografiskt särpräglat och har en storslagen landskapsbild.

Fävern och Valasjön är näringsfattiga med inslag av näringsrikt vatten (p g a jordbruket). Fävren är en av västsveriges främsta fågelsjöar med bland annat rödbena och skedand. Sjön har en hög fiskproduktion och hyser ett flertal fiskarter, ex en insjööringstam. Flodpärlmussla förekommer i vissa tillflöden.

Huvudkriterier:

- A Framstående exempel på sprickdalslandskap, som särskilt väl visar natur- och kulturlandskapets utveckling, processer och ekologiska samband.
- C Sällsynta, hotade biotoper och arter
- D Artrikt växt- och djurliv
- E Naturskönt, särpräglat landskap

Förutsättningar för bevarande: Områdets karaktär av oexploaterat sjölandskap med ädellövskogar och jordbruksmarker bibehålls. Skogsbruket måste bedrivas med stor naturvårdshänsyn i värdefulla löv- och blandskogar; vissa områden lämnas orörda. Värdet kan påverkas negativt av t ex vattenreglering, fiskodling, avloppsutsläpp, skogsbruk, bergtäkt, luftledning, bebyggelseexploatering och försurning.

Säkerställande:

- Fågelskyddsområde Valasjö (53 ha).

Områdets huvuddrag: Fävren-Valasjön ligger i gränstrakterna mellan Hallands och Älvsborgs län i ett utpräglat sprickdalslandskap. Sjöarna ligger i dalsänkor i NNO-SSV-lig riktning. Valasjön ligger inklämd mellan två förkastningsbranter, varav den västra är drygt 50 meter hög och stupar nästan lodrät ner i sjön. I vattenlinjen finns en sägenomspunnen grotta, kallad Silver Lods grotta. Vid Fävren är dalsänkan bredare och omgivande förkastningsbranter ligger en bit ifrån sjön. Vid Stackenäs, mellan sjöarna, finns flera markerade bergkullar samt mäktiga moränryggar vilka ger ett särpräglat landskap.

Berggrunden utgörs av gnejser med inslag av grönstenar, bl a vid Stackenäs. Berget går i dagen på många ställen i branter och på höjdparter. Rasbranter med anhopningar av stenar och block finns på flera ställen. Morän har normalt liten utbredning. Större moränryggar finns dock vid Stackenäs och vid Fävrens västra strand. I dalgångarna finns dessutom lera, mjäla, finmo, sand och grus. Större delen av området ligger under högsta kustlinjen, som här når ca 70 m ö h. Under postglacial tid sköt västerhavet tidvis fjordar in i Valasjöns och Fävrens dalgångar.

Fävren och Valasjön ingår i Viskans vattensystem och avvattnas till Viskan genom Lillån. Båda sjöarna har såväl oligotrofa som eutrofa drag. De senare beror bl a på den stora andelen jordbruksmark i tillrinningsområdena. Fävren delas av en rad öar i en djupare västlig del med oligotrof karaktär och en grundare östlig del som mer har karaktären av en näringsrik slättsjö. Fävren omges långa sträckor av en bård av klibbal. Närmast sjön finns främst åker-och betesmark. På öarna finns betesmarker och lövskogar. På Lindö finns ett vackert lindbestånd.

Fävren har ett rikt fågelliv, i synnerhet i de grunda vikarna i norr och söder, med häckfåglar såsom skäggdopping, rörhöna, sothöna, rödbena, storspov, storskrake, skedand och fisktärna. Fåglar som häckar i omgivningen och söker föda i Fävren och Valasjön är t ex storlom, smålom, häger och fiskgjuse. Fävren är även rastplats för änder, sångsvanar och vadare. Fävren har en hög fiskproduktion och en stam av insjööring. Fiskfaunan är mycket rik och förekommande arter i sjön är abborre, gädda, mört, öring, ål, lax, regnbåge, sik, siklöja, sutare, ruda, braxen, sarv, id, lake och gös. I tillflödena från Oklängen och Mäsen finns flodpärlmussla.

Omgivningarna runt Fävren och Valasjön utmärks av en hög lövskogsandel, fr a ekskog. Särskilt värdefulla lövskogar finns på Stackenäs ägor mellan sjöarna samt i sluttningen vid Trollakulla utmed Fävrens sydvästra strand. Ett flertal skogliga nyckelobjekt med bland annat rödlistade lavar finns i området. Stackenäs är ett särpräglat och synnerligen naturskönt område. Från toppen på de höga bergkullarna, de sk stackarna, är utsikten hänförande över sjöarna och angränsande lövskogar. I de lägre delarna finns frodiga lövblandskogar av ask, klibbal, alm m m. På sluttningarnas nedre del vidtar ekskogar med rikt inslag av hassel. Uppåt höjderna övergår skogen alltmer i lågvuxen ekkratt och slutligen öppna, enbevuxna hållmarker. I anslutning till bergbranter förekommer en del lind och lönn. Floran är rik i de

lägre delarna med t ex blåsippra, desmeknopp, skogsbingel, ormbär, hässleklocka, lundviol och humle. I vissa sluttningar förekommer rikligt med vildkaprifol och lokalt även mycket murgröna. I klippskrevor påträffas svartbräken. I lövskogsområdena finns goda förutsättningar för ett rikt och varierat djurliv.

Anmärkningar:

Området fortsätter i Marks kommun i Älvsborgs län.

Nr 127, 128 i länsstyrelsens naturvårdsprogram för Hallands län.

Referenser: *Nilsson, T. 1969. Fävren - en undersökning av strand- och bottenvegetation.*

Mathiasson, S. 1971. Fävrens fågelfauna.

Wedel, P.O. 1969. Översiktlig grusinventering i Varbergs kommunblock.

Länsstyrelsen, 1977. Natur i Hallands län.

Länsstyrelsen 1997. Naturvårdsprogram för Hallands län - Varbergs kommun.

Fiskenämnden i Halland, 1985. Svarsenkät SNV, 1985-01-24 (Brodde Almer).

Länsstyrelsen, 1988. Områden av riksintresse för naturvård - Hallands län.